

Ko je bil stari očak nemške socialne demokracije, Karl Kautsky, še kolikor toliko zvest načelom delavskega gibanja, je leta 1902. napisal za rusko „Iskro“ članek pod naslovom „Slovani in revolucija“, v katerem novo dobo napoveduje s temile besedami: „V letu 1848. so bili Slovani hud mraz, ki je zamoril cvetove narodne pomladi. Morda jim je zdaj sojeno, da postanejo tista burja, ki bo razbila led reakcije in z nevzdržno silo prinesla s sabo narodom novo, srečno pomlad.“ (Konec I. dela).

Pesmi natakarice Pepce

Igo Gruden

1.

Od kod prišla sem, ste izpraševali
me prvi, drugi, tretji še večer,
iz govornice rojstni kraj ugibali
in radi nje razvneli se v prepir.

V zadregi sem vas verno poslušala,
sloveči pesniki in učenjaki,
in gledala kot v daljo za oblaki,
ko sem kozarce tiho pomivala.

Večer bila sem za večerom z vami
in zdaj smo kakor ena si družina:
pri vas postajam, vam prinašam vina,
in večkrat kdo potreplje me po rami.

Pepita pravite mi in Pepina
in tudi Pepca kličete me včasih,
kot so klicali me domá na vasi,
kjer v griče vzpne savinjska se dolina.

Od tam prišla sem iz zatišja sveta
in vam prinesla vonj domače zemlje:
zato me pógled vaš mehkó objemlje
kot tih spomin na vaša mlada leta.

O Vinska gora, kdaj bom spet oblekla
v preprosto nošo tvojih se deklet?
Tako mi včasih je, da tja bi stekla
in nikdar več si ne želela v svet.

Nihčè od vas nikoli me ni vprašal,
od česa mi je žalostno srcé,
kot bi se v njem šentjanški zvon oglašal,
ki pel mi izpod Vinske je goré.

Nikomur nisem žalega storila,
a mnoge pretrpela sem bridkosti:
o mati moja, ti mi vsaj oprosti,
da sem v težavah samo te pustila.

In tudi ti, ki sem te res ljubila,
slovo v besedi dala ti preprosti,
kot tebi jaz, mi tudi ti oprosti,
saj solz sem mnogo zate potočila.

Med vami, ki gosposki ste le gosti,
komú naj človek bi vse to povedal?
En sam mi v dušo je nekoč pogledal,
da vse zaupala sem mu skrivnosti.

Tako mi je od tistega večera,
ko da mi v srcu roža je zacvela:
jokála bi, smejala se in pela,
vsa polna sem neznanega nemira.

Ko najini se ujamejo pogledi,
kot v sanjah ven iz sobe tiho grem:
s solzó v očeh se srečna skrijem v zmedi,
kaj v meni se godi, samá ne vem.

Ti ljubi moj, zakaj sem te spoznala
v nemiru svojih devetnajstih let!
Domá v šentjanžu mari bi ostala,
umrla tam, kot sem prišla na svet.

Življenje teklo bi kot voda mirno,
v veselju, žalosti šlo mimo mene:
vsak dan bi delala, kar druge žene,
in legla spat z molitvijo večerno.

Vse dni zdaj nate mislim do večera
in dolge ure mi tekó počasi,
doklèr korak se znani ne oglasi
iz veže, ki jo zgodnji mrak zastira.

Ko malo prej si skrbno spletam lase
in za večer se v praznje preoblečem,
ime si tvoje venomer šepečem,
ko da molila zate bi in zase.

Kako težkó mi pred ljudmi je skriti
omamnost to, ki mi srce razganja,
natakarica biti le vsakdanja,
v brezupni sreči te skrivaj ljubiti.

A da le v tvoji biti smem bližini
in da imáš me samo malo rad,
ta misel me tolaži v bolečini,
od nje preveva topla me pòmlad.

4.

Vsa trudna spat se spravljam po polnoči,
ko da odpravljam se na daljno pot:
srcá mi potolažiti ni moči,
na tla bi sedla v najbolj temen kot.

V očeh se zbira mi prečudna megla,
ko gledam z okna v ulico globoko
in vanjo spuščam osamelo roko,
če mimo šel boš, da bi te dosegla.

In vprašam se: zakaj ga ni pri meni,
ko mlado mi telo za njim je bolno?
Srce vznemirja dvomov mi vse polno,
utehe nima v nadi več nobeni.

Nad mestom mesec vé za tvoja pota,
za moje sanje in nemirne želje:
za hip naj te pod okno vsaj pripelje,
preveč duší ta strašna me samota.

Zastane dih ob vsakem mi koraku:
mordà pa on je ta popotnik kasni?
Ko tone v noč po ulici brezglasni,
mi senca roke gre za njim po tlaku.

Tako pred jutrom me iz sanj globokih
predrami vetra šum, pomladni jug
in pesem kosa z dimnikov visokih,
ko da jo poje mi samotni drug.

5.

Saj nič od tebe nočem, ti moj ljubi,
sebičnosti nobene v meni ni:
tegob me reši ali pa pogubi,
lepo bom nate mislila vse dni.

Le ena misel zdaj me včasi zbega,
da morala bom hišo to pustiti,
drugam po svetu, bogve kam oditi,
kot z barko bi zaplavala od brega.

Mordà bo sneg takrät že naletaval
in mene bo v telo in v dušo zeblo,
srce vse sanje mi kot v grob zagreblo,
moj vzdih v pozdrav poslednji k tebi splaval.

Čeprav enkrät bom pred oltarjem stala,
po stanu vdano si izbrala móža,
se v srcu ne bo posušila roža,
v spominih ji bom nate prilivala.

Do konca dni ti bom želela srečo,
ki vsako jo srce v živiljenju išče;
če pa pred mano tebe smrt obišče,
na grob prišla bom tvoj prižgat ti svečo.

Ko bom odšla po sivem jutru v zimi,
zakaj, vprašali bodo, šla je preč;
takrät se ti zamislil boš med njimi,
a Pepce ne bo od nikoder več.